

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
ДВНЗ УжНУ, ректор

_____ проф. Володимир СМОЛАНКА

_____ 2025 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту з філософії

для вступників на навчання для здобуття ОС магістр

за спеціальністю В10 – Філософія

(вступ на основі НРК6 / НРК7)

РОЗРОБЛЕНО

Фаховою атестаційною комісією
з спеціальності В10 – Філософія

проф. Василь ЛЕВКУЛИЧ

доц. Анжеліка ДЕРБАК

доц. Богдана ШАНДРА

Голова комісії

_____ проф. Василь ЛЕВКУЛИЧ

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Приймальна комісія**

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
для вступників на навчання для здобуття ОС Магістр
за спеціальністю В10 – Філософія
(вступ на основі НРК 6/ НРК 7)

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості. Програма складена відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки спеціальності В10 – «Філософія».

Приєм абітурієнтів, які здобули освітній ступінь (ОС) бакалавр, для здобуття ОС магістр за спеціальністю В10 – «Філософія» проводиться за результатами фахового вступного випробування у формі тестів.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань і практичних умінь та навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін за програмою підготовки фахівця ОС магістр за спеціальністю В10 – «Філософія».

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння дисциплін передбачених навчальним планом для підготовки за ОС магістр за спеціальністю В10 – «Філософія» абітурієнти повинні мати вищу освіту (бакалавр, спеціаліст або магістр) та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі філософії. Вступник повинен виявити: вміння аналізувати філософські концепції, пояснювати природу, функції та механізми явищ суспільного життя в контексті різноманітних філософських парадигм, розкривати їх сутність та значення для розвитку суспільства, класифікувати ці явища за різними критеріями, проводити порівняльний аналіз, давати визначення філософським категоріям, використовувати принципи філософського мислення в процесі аналізу феноменів суспільного життя та культури, демонструвати обізнаність із тенденціями і проблемами розвитку сучасних філософських знань.

Характеристика змісту програми. Програма охоплює основну проблематику фахових навчальних дисциплін, які дозволяють перевірити і оцінити необхідний рівень набутих знань та практичних навичок, які є базовими для подальшого опанування магістерської програми спеціальності В10 – Філософія.

2. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

Для вступників на ОС магістр за спеціальністю В10 – «Філософія» цей комплекс включає дисципліни:

1. Філософія.

Теми навчального матеріалу

Філософія, коло її проблем. Філософія Стародавнього світу. Філософія Середньовіччя і доби Відродження. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія. Сучасна світова філософія. Філософія України. Філософський зміст проблеми буття. Свідомість: її походження і сутність. Діалектика та її альтернативи. Пізнання як предмет філософського аналізу. Методологія наукового пізнання. Суспільство як предмет філософського аналізу. Основні сфери життя суспільства.

Перелік питань для вступного випробування

1. Поняття світогляду, його специфіка, структура, функції.
2. Історичні типи світогляду: міф, релігія, філософія.
3. Філософія як особлива форма суспільної свідомості. Предмет філософії.
4. Основні функції філософії.
5. Співвідношення філософії науки і релігії.
6. Зародження філософської думки.
7. Філософія Стародавньої Індії.
8. Філософія Стародавнього Китаю.
9. Формування давньогрецької філософії та її особливості.
10. Класичний період розвитку античної філософії.
11. Філософія еллінізму і Давнього Риму.
12. Особливості філософії Середньовіччя.
13. Філософські джерела християнської апологетики.
14. Патристика: вчення Августина Блаженного.
15. Схоластика: реалізм, номіналізм, концептуалізм у схоластичній філософії.
16. Філософія Томи Аквінського, проблема віри і розуму.
17. Філософська думка середньовічного арабського Сходу: Аль Фарабі, Ібн-Сіна (Авіцена), Ібн Рушд (Авероес).
18. Характерні риси філософії епохи Відродження.
19. Антропоцентризм та гуманізм епохи Відродження.
20. Натурфілософія і пантеїзм.
21. Соціально-політичні концепції доби Відродження (Н. Макіавеллі, Ж. Боден, Г. Гроцій, Т. Мор, Т. Кампанелла).
22. Особливості розвитку філософії Нового часу.

23. Філософія Ф. Бекона і Т. Гоббса.
24. Раціоналізм Нового часу: Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц.
25. Сенсуалістична філософія Дж. Локка, Дж. Берклі і Д. Юма.
26. Філософія Просвітництва.
27. Місце і роль німецької класичної філософії у розвитку світової філософської думки.
28. Філософські та соціально-етичні погляди І. Канта.
29. Суб'єктивний ідеалізм (Й. Фіхте).
30. Об'єктивний ідеалізм і діалектика Г. Гегеля.
31. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
32. Філософія марксизму.
33. Особливості сучасної філософської думки.
34. Позитивізм: його сутність та еволюція.
35. Екзистенціально-антропологічна філософія.
36. Релігійна філософія.
37. Зародження та особливості української філософської думки.
38. Розвиток філософії в духовній культурі України XIV–XVII ст.
39. Філософія Григорія Сковороди.
40. Українська філософія XIX–початку XX ст.
41. Новітня українська філософія.
42. Філософські і соціально-політичні погляди видатних представників Закарпатського краю.
43. Філософський зміст категорії „буття”.
44. Філософський зміст категорії „матерія”.
45. Спосіб та форми існування матерії.
46. Проблема співвідношення духу (свідомості) та матерії.
47. Проблема свідомості в історії філософії.
48. Виникнення і генезис свідомості.
49. Сутність та структура свідомості.
50. Творча активність свідомості та її основні функції.
51. Суспільна та індивідуальна свідомість, їх діалектичний взаємозв'язок.
52. Структура та форми суспільної свідомості.
53. Історичні форми і особливості діалектики.
54. Поняття діалектики, її основні принципи.
55. Альтернативи діалектики.
56. Категорії як загальні форми відображення буття, його пізнання і перетворення.
57. Основні закони діалектики, їх світоглядне та методологічне значення.
58. Гносеологічна проблема в історії філософської думки.
59. Поняття пізнання і його змістовні складові.

60. Єдність чуттєвого і раціонального пізнання.
61. Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу.
62. Проблеми істини у філософії.
63. Наука як вища форма раціонального пізнання.
64. Наукове пізнання і творчість.
65. Наукове пізнання і інтуїція.
66. Емпіричні методи наукового пізнання.
67. Емпіричні та теоретичні методи наукового пізнання.
68. Теоретичні методи наукового пізнання.
69. Основні форми наукового пізнання.
70. Суспільство як предмет філософського пізнання.
71. Суспільство і природа.
72. Людина як предмет філософського аналізу.
73. Економічна сфера життя суспільства.
74. Соціальна сфера життя суспільства.
75. Політична сфера життя суспільства.
76. Духовна сфера життя суспільства.
77. Цінності та їх роль у житті людини та суспільства.
78. Суспільний прогрес і глобальні проблеми сучасності.
79. Людина. Індивід. Індивідуальність. Особа. Особистість.
80. Історичні спільності людей. Їх історичний генезис (сім'я, рід, плем'я, народність, нація).
81. Соціальна структура суспільства.
82. Теорія соціальної стратифікації та мобільності.
83. Природні умови в житті суспільства. „Географічний детермінізм”, „геополітика”.
84. Суспільне виробництво як соціально-філософська категорія.
85. Науково-технічна революція: сутність, закономірності та соціальні наслідки.
86. Екологічні проблеми сучасної цивілізації.
87. Соціально-філософський аспект держави, форм правління, державного устрою, політичних режимів.
88. Громадянське суспільство і правова держава: філософський зміст понять.
89. Періодизація історії. Формаційний та цивілізаційний підходи до розгляду історії.
90. Культура як предмет філософського осмислення.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступне випробування проходять в усній формі по екзаменаційним білетам. Екзаменаційні білети містять питання, зміст яких відповідає переліку, представленому у розділі 3. Кількість білетів: 30 варіантів. Кожен білет включає 3 питання, на які потрібно дати розгорнуту відповідь. Усі білети мають однакову складність і комплексний характер, враховуючи розподіл навчального матеріалу за модулями (розділ 3).

Результати фахового вступного випробування оцінюються за 200-бальною шкалою. Максимальна кількість балів за перше питання – 30 балів; друге і третє питання – максимум 35 балів за кожне.

Загальні критерії оцінювання екзаменаційної роботи наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Критерії оцінювання	Кількість балів
Правильні та повні відповіді на кожне з екзаменаційних питань. Твердження чітко аргументовані, свідчать про глибоке розуміння їх суті та змісту, здатність до аналізу й інтерпретації засвоєного матеріалу. Володіння професійною лексикою, навичками логічного й послідовного викладу інформації.	180-200
Правильні та повні відповіді не менше ніж на 2 екзаменаційні питання або правильні, але недостатньо повні, відповіді на всі 3 питання. Твердження аргументовані, свідчать про достатнє розуміння їх суті та змісту. Часткова термінологічна некоректність.	150-179
Правильна та повна відповідь не менше ніж на одне екзаменаційне питання. Задовільний (частковий, фрагментарний, репродуктивний) рівень засвоєння програмного матеріалу та його осмислення. Термінологічна неграмотність.	120-149
Неправильні або поверхневі відповіді, неусвідомленість і нерозуміння питань. Вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом. Відсутнє володіння професійною лексикою.	100-119

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. – Київ: ПАРАПАН, 2002. – 172 с.
2. Андрущенко В. П. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій / В. П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – Київ: Генеза, 1996. – 368 с.
3. Бичко І. В. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник / За ред. І. В. Бичко. – 2-е вид. – Київ: Либідь, 1994. – 576 с.
4. Білодід Ю. М. Філософія. Український світоглядний акцент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл / Ю. М. Білодід. – Київ: Кондор, 2006. – 358 с.
5. Бойченко І. В. Філософія історії: Підручник. – Київ: Знання, 2000. – 723 с.
6. Вандишев В. М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять: Навч. посіб. – Київ: Кондор, 2005. – 474 с.
7. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл / Г. І. Волинка. – Київ: Вища школа, 2005. – 544 с.
8. Воронкова В. Г. Філософія: Навчальний посібник. – Київ: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.
9. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика: Підручник / За ред. Г. І. Волинка. – Київ: Вища школа, 1999. – 624 с.
10. Гаєвський Б. А. Філософія політики: Навчальний посібник для гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів / Б. А. Гаєвський. – Київ: Вища школа, 2005. – 158 с.
11. Герасимчук А. А., Тимошенко З. І. Курс лекцій з філософії: Навч. посіб. – Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 424 с.
12. Герасимчук А. А. Філософія: Курс лекцій: Навч. посіб / А. А. Герасимчук. – Київ: Українсько-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1999. – 165 с.
13. Горак Г. І. Філософія: Курс лекцій / Г. І. Горак. – Київ: Вілбор, 1998. – 272 с.
14. Горбач Н. Я. Філософія: Підручник для студ. вузів / Н. Я. Горбач В. М. Балачук, Я. Г. та Сислюк. – Львів: Логос, 1995. – 223 с.
15. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії: Підручн. – Київ: Либідь, 2004. – 488 с.
16. Григор'єв В. Й. Філософія: Навч. посіб. – Київ: Центр навч. літератури, 2004. – 248 с.
17. Данильян О. Г., Тараненко В. М. Основи філософії: Навч. посіб. – Харків: Право, 2003. – 352 с.
18. Діденко В. Ф. Філософія: проблеми, категорії, теорії: Навч. посібник / В. Ф. Діденко. – Київ: Педагогіка, 1996. – 190 с.
19. Заїченко Г. А. Філософія: Підручник для студ. вищ. навч. закладів / Г. А. Заїченко, В. М. Сагатовський, Г. І. Кальний; За ред. Г. А. Заїченка та ін. – Київ: Вища школа, 1995. – 455 с.
20. Зарудний Є. О. Філософія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Мін-во освіти і науки України; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна; Є. О. Зарудний. – Київ: Кондор, 2007. –

202 с.

21. Ільїн В. В. Філософія (нариси з історії розвитку філософської думки): Навчальний посібник. – Київ: КДТЕУ, 1997. – 288 с.
22. Історія філософії: Підручник / Ярошовець В. І., Бичко І. В., Бугров В. А. та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. – Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 774 с.
23. Касьян В. І. Філософія: Навч. посіб. – Київ: Знання, 2004. – 406 с.
24. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний посібник. – Київ: Абрис, 1995. – 336 с.
25. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні: Курс лекцій: Навчальний посібник. – Київ: Вища школа: Т-во „Знання”, 1999. – 543 с.
26. Огородник І. В. Українська філософія в іменах: Навч. посіб / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – Київ: Либідь, 1997. – 328 с.
27. Петрушенко В. Л. Філософія: Навчальний посібник. – Київ: Каравела; Львів: Новий світ-2000, 2001. – 448 с.
28. Подольська Є. А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навч. посіб., 2-ге вид. – Київ: Центр навч. літератури «Інкос», 2006. – 624 с.
29. Причепій Є. М. Філософія: Підручник / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – 2-е вид., випр., доп. – Київ: Академвидав, 2006. – 592 с.
30. Радугин А. А. Філософія: Курс лекцій. – 2-е изд., перераб. и доп.. – Москва: Центр, 1996; 2000. – 272 с.
31. Саух П. Ю. Філософія: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
32. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс. – Київ: Знання України, 2005. – 576 с.
33. Смерж Л. О. Філософія: Навч. посіб. – Київ: Кондор, 2004. – 416 с.
34. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручн. для вищ. навч. закл. / В. П. Андрущенко, Л. В. Губернський, М. І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та доп. – Київ: Генеза, 2006. – 656 с.
35. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – Київ: Книга, 2005. – 528 с.
36. Філософія: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл / За заг. ред.: Ю. В. Осічнюка; Кол. авт.: Ю. В. Осічнюк, В. С. Зубов, І. М. Молчанов та інші. – Київ: Атіка, 2003. – 464 с.
37. Філософія: Навчальний посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів / Є. М. Причепій, А. М. Черній, В. Д. Гвоздецький, Л. А. Чекаль. – Київ: Аграрна наука, 2000. – 504 с.
38. Філософія: Навчальний посібник / За ред. М. С. Свідло. – Київ: КДТУБА, 1996. – 467 с.
39. Філософія: Підручник для студ. вищ. закл. освіти / І. В. Бичко, І. В. Бойченко, М. І. Бойченко, М. П. Бузський, В. Г. Табачковський. – 2-ге вид-ня, стереотипне. – Київ: Либідь, 2002. – 408 с.
40. Філософія: Підручник / За загальною редакцією М. І. Горлача, В. Г. Кременя, В. К. Рибалка. – Харків: Консум, 2001. – 672 с.

41. Філософія: Посібник / За ред. Є. М. Причепія; А. М. Черній, В. Д. Гвоздецький, Л. А. Чекаль. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
42. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. – Київ: Либідь, 2003. – 432 с.
43. Цофнас А. Ю. Гносеологія: Учебное пособие. – Київ: Алерта, 2005. – 232 с.
44. Читанка з історії філософії: Зарубіжна філософія ХХ ст. / Під ред. Г. І. Волинки. – Київ: Фірма «Довіра», 1993. – 239 с.
45. Щерба С. П., Тофтул М. Г. та ін. Філософія: короткий виклад: Навч. посіб. – Київ: Кондор. – 2003. – 352 с.

Допоміжна

1. Арістотель Нікомахова етика = Ноїка нікомахеїа / Арістотель; Переклав з давньогрецької В. Ставнюк. – Київ: Аквилон-Пресс, 2002. – 480 с.
2. Арістотель Політика / Арістотель; Пер. з давньогрецької О. Кислюк. – 2-ге вид. – Київ: Основи, 2003. – 239 с.
3. Вебер М. Вибране.– К.: Основа, 1998. – 453 с.
4. Гатальська С. М. Філософія культури: Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів / С. М. Гатальська. – Київ: Либідь, 2005. – 328 с.
5. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права, або природне право і державознавство / Г. Гегель; Пер. з нім. Р. Осадчука М. Кушніра. – Київ: Юніверс, 2000. – 336 с.
6. Гегель Ф. Г. В. Феноменологія духу = Phanomenologie des Geistes / Георг Вільгельм Фридрих Гегель; Пер. з нім. П. Таращук; Науков. ред. перекл. Ю. Кушаков. – Київ: Основи, 2004. – 548 с.
7. Гегель Г. В. Ф. Філософія права. – М.: Мысль, 1990. – 524 с.
8. Горбач Н. Філософія Памфіла Юркевича / Назар Горбач. – Львів: Каменяр, 2007. – 184 с.
9. Горський В. С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі (середина ХІІ–середина ХІІІ ст.): Монографія. – Київ: Наукова думка, 1993. – 163 с.
10. Гусєв В. І. Західна філософія Нового часу. ХVІІ–ХVІІІ ст.: Підручник. – 2-ге вид., стереотип. – Київ: Либідь, 2000. – 368 с.
11. Гусєв В. І. Історія західноєвропейської філософії ХV–ХVІІ ст. Курс лекцій: Навч. посібник. – Київ: Либідь, 1994. – 256 с.
12. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі = Praktische philosophie in der modernen welt / Вітторіо Гьосле; Пер. з німецької А. Єрмоленка. – Київ: Лібра, 2003. – 248 с.
13. Декарт Рене. Метафізичні розмисли / Рене Декарт; Пер. з франц. З. Борисюк, О. Жупанський. – Київ: Юніверс, 2000. – 304 с.
14. Декарт Рене. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшкодувати істину в науках / Рене Декарт; із французької переклав В.

- Андрушко, С. Гатальська. – Київ: Тандем, 2001. – 104 с.
15. Депенчук Л. Історіософія та соціальна філософія Михайла Драгоманова / Л. Депенчук М. Лук. – Київ: Український центр духовної культури, 1999. – 210 с.
  16. Димитрова Л. М. Філософія історії: від Полібія до Л. Гумільова / Л. М. Димитрова, Мін-во освіти України. Ін-тут змісту і методів навчання. Нац. техн. ун-тет України «КПІ». – Київ: ІЗМН, 1997. – 200 с.
  17. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: Підручник. – К.: Лібра, 1999. – 488 с.
  18. Забужко О. С. Філософія української ідеї та європейський контекст / О. С. Забужко. – Київ: Основи, 1993. – 127 с.
  19. Захара І. С. Академічна філософія України (17- полов. 18 ст.) / І. С. Захара. – Львів: Вид-во ЛНУ ім. Ів.Франка, 2000. – 240 с.
  20. Ільїн В. В. Апологія ірраціонального. Філософія для тебе. – Київ: Вид-во Європ. Ун-ту. – 2005. – 232 с.
  21. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник. – Київ: Либідь, 1993. – 560 с.
  22. Кант Іммануїл. Критика чистого розуму / Іммануїл Кант; Пер. з нім. та примітки І. Бурковського; Передмова Анатолія Лоя. – Київ: Юніверс, 2000. – 504 с.
  23. Кушаков Ю. В. Нариси з історії німецької філософії Нового часу: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 572 с.
  24. Локк Дж. Два трактата о правлении // Локк Дж. Сочинения: В 3-х т. – М.: Мысль, 1988. – Т. 3. – С. 135-405.
  25. Макиавелли Николло. Государь = (Il principe) / Николло Макиавелли; Вступ. ст. и прим. С. Ф.Ударцева. – 2-е изд., доп. и испр. – Алматы: Жеті Жарғы, 2004. – 224 с.
  26. Ніцше Фрідріх. По той бік добра і зла (Прелюдія до філософії майбутнього): Генеалогія моралі / Фрідріх Ніцше; Пер. з нім. А. Онишко. – Львів: Літопис, 2002. – 288 с.
  27. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади = Also sprach Zarathustra. Der wille zur macht / Фридрих Ніцше; Пер. з нім. А. Онишко, П.Таращук. – Київ: Основи, 2003. – 437 с.
  28. Платон. Держава / Платон. – Київ: Основи, 2000. – 355 с.
  29. Платон. Діалоги / Платон; Перек. з давньогрецької Й. Кобів, У. Головач, Д. Коваль, Т. Лучук, Ю. Мушак. – 2-вид. – Київ: Основи, 1999. – 395 с.
  30. Сартр. Буття і ніщо = L'etre et le neant: Нарис феноменологічної онтології / Сартр, Жан-Поль; Пер. з фр. В. Лях, П. Таращук. – Київ: Основи, 2001. – 854 с.
  31. Семенюк Е. П. Філософія сучасної науки і техніки: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Львів: Світ, 2006. – 152 с.
  32. Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії: Навчальний посібник. – Київ: Либідь, 1996. – 176 с.

33. Сковорода Г. С. Світ ловив мене, та не впіймав / Григорій Савич Сковорода. – Харків: Фоліо, 2006. – 607 с.
34. Спіноза Бенедикт. Теологічно-політичний трактат = Tractatus theologico-politicus / Бенедикт Спіноза; Пер. з латини В. Литвинов. – Київ: Основи, 2003. – 237 с.
35. Стратон Роджер. Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштайна / Пер. з англ. О. Коваленко. – Київ: Основи, 1998. – 331 с.
36. Соціальна філософія: Короткий енциклопедичний словник / В. П. Андрущенко, В. Г. Антоненко, Г. П. Балабанова, А. К. Бичко, І. В. Бичко, І. В. Бойченко; За заг. ред. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача; Склад. та упор. В. П. Андрущенко, М. І. Горlach, В. Л. Чуйко. – Київ-Харків: Рубікон, 1997. – 398с.
37. Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія / Упоряд. В. В. Лях. – Київ: Либідь, 1996. – 384 с.
38. Сучасна зарубіжна філософія: Течії та напрями: Хрестоматія: Навчальний посібник / Упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок. – Київ: Ваклер, 1996. – 428 с.
39. Сучасна політична філософія: Антологія / Упорядник Янош Кіш. Пер. з англ. – Київ: Основи, 1998. – 575 с.
40. Татаркевич В. Г. Історія філософії: Т. 1: Антична та середньовічна філософія. – Львів: Свічадо, 1997. – 456 с.
41. Татаркевич В. Історія філософії: Т. 2: Філософія Нового Часу до 1830 року. – Львів: Свічадо, 1999. – 352 с.
42. Татаркевич Владислав. Історія філософії: Т. 3: Філософія ХІХ століття і новітня / Пер. з пол. О. Гірний. – Львів: Свічадо, 1999. – 568 с.
43. Україна: філософський спадок століть. Хроніка–200. Вип. 1. – Київ: ЦПФ, 2000. – 799 с.
44. Філософія Григорія Сковороди. – Київ: Наукова думка, 1972. – 311 с.
45. Філософія природи: Монографія / КНУТШ; Філософськ. фак-т; Центр практичної філософії; Толстоухов А. В., Мелков Ю. О., Ягодзінський С. М., Коннов О. Ф. та ін.; Відп. ред. А. В. Толстоухов. – Київ: Парапан, 2006. – 208 с.
46. Філософія сьогодні: Розмови з Ульрихом Беком, Гансом-Георгом Гадамером, Юргеном Габермасом, Гансом Йонасом, Отфридом Гьофе, Віторіо Гьосле, Ридардом Рорті та іншими / За ред. Ульриха Бьома; Пер. з німецької А. Л. Богачова. – Київ: Альтерпрес, 2003. – 168 с.
47. Філософський енциклопедичний словник. – Київ: Абрис, 2002. – 742 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://philsci.univ.kiev.ua/>
2. <http://plato.stanford.edu/>
3. <http://www.uct.kiev.ua/~sofi/>
4. <http://www.synergetics.org.ua/>